

Пам'яті А.М. Довбні



12.05.1940 – 26.10.2020

Відомий фізик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України Анатолій Миколайович Довбня народився 12 травня 1940 року у місті Красноград Харківської області. У 1962 році закінчив Харківський державний університет і з того часу працював у Харківському фізико-технічному інституті (нині – Національний науковий центр), пройшовши шлях від стажиста-дослідника до директора Інституту фізики високих енергій і ядерної фізики, заступника генерального директора ННЦ ХФТІ.

А.М. Довбня був видатним фахівцем у галузі фізики і техніки прискорювачів частинок та радіаційних і ядерних технологій на їх основі. За його участю проведені фундаментальні дослідження і розробки нових прискорюючих систем та пристроїв для атомної науки і техніки – прискорюючі секції з квазізмінною геометрією для лінійних прискорювачів електронів.

А.М. Довбня запропонував та розробив низку методів покращення параметрів пучка, таких як: система енергетичної компресії пучка на виході лінійного прискорювача електронів на 300 МеВ (ЛПЕ-300); найбільший в світі спектрометр енергетичних втрат у ЛПЕ-2000; потужний клістрон з високим коефіцієнтом корисної дії; першу в Європі високочастотну гармату.

Велику увагу А.М. Довбня приділяв прикладним дослідженням та впровадженню наукоємних технологій в народне господарство України. Під його керівництвом створено декілька прискорювачів електронів на енергії 10...30 МеВ для радіаційних технологій (стерилізація, напівпровідники, наробка медичних радіоізотопів) та прикладних ядерно-фізичних досліджень. Спільно з Сумським інститутом прикладної фізики створені експресні методики для досліджень вмісту благородних металів у рудах, які дозволили значно розширити потенціальні можливості України в цій галузі.

А.М. Довбня мав великий досвід з організації спільних робіт з міжнародними лабораторіями, що сприяло, наприклад, одержанню від Німеччини для ННЦ ХФТІ прискорювача неперервного пучка електронів. Докладав багато зусиль питанням додаткового фінансування досліджень через контракти з лабораторіями та компаніями США, Англії, Німеччини, Швейцарії.

У цілому, результати досліджень та розробок А.М. Довбні опубліковано більш ніж у 600 наукових працях та винаходах. У 1993 році йому було присвоєно науковий ступінь доктора фізико-математичних наук, а у 1996 році – вчене звання професора. У 2006 році він був обраний членом-кореспондентом НАН України. У 2008 році отримав премію НАН України ім. О.І. Лейпунського за роботи з проблем рідкосольових реакторів. Він очолював філію кафедри електроніки Харківського національного університету радіоелектроніки при ННЦ ХФТІ. Понад 30 років організував і очолював міжнародні конференції з прискорювачів заряджених частинок.

А.М. Довбня був членом Європейської ради з прискорювачів частинок, Міжвідомчої наукової ради з приладобудування, Українського та Американського фізичних товариств, віце-президентом Міждержавної академії прикладної радіоелектроніки, а також заступником головного редактора журналу «Питання атомної науки і техніки».

А.М. Довбня нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, був лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки, почесним громадянином м. Красноград Харківської області.

Анатолій Миколайович був дуже добросердною і романтичною людиною. Він свято вірив, що у фізичній науці попереду багато нових відкриттів, які докорінно змінять життя людей на найкраще.

Світла пам'ять про Анатолія Миколайовича назавжди збережеться в серцях колег, друзів, рідних та близьких.